

این کتابخانه به طور رسمی در ۲۳ ماه مه ۱۹۲۳ م. / ۵۱۳۰۲ ه. ش. افتتاح شد. در ۱۱ ژوئیه ۱۹۳۹ م. / ۵۱۳۱۷ ه. ش. به نام هنرمند، متفکر، شاعر، و نویسنده معروف آذربایجان، میرزا فتحعلی آخوندزاده (آخوندوف) نامگذاری شد. ساختمان جدید آن در سال ۱۹۶۰ م. / ۵۱۳۳۹ ه. ش. در باکو، پایتخت این جمهوری، توسط مهندس میکائیل حسینوف، عضو اصلی آکادمی معماران اتحاد جماهیر شوروی (سابق) طراحی و در زیباترین بخش باکو ساخته شد. این بنا تلفیقی از معماری جدید و قدیم و ملی آذربایجان را در خود گرد آورده است.

مخزن کتابها و سالن مطالعه در ده سال اخیر به سرعت گسترش یافته و نقش و فعالیت کتابخانه را از هر جهت وسعت بخشیده است. در حال حاضر، مخزن کتابخانه بیش از ۴,۳۰۰,۰۰۰ کتاب را (بر اساس آمار سال ۱۹۹۰) در خود جای داده است. تعداد مراجعه کنندگان به طور متوسط سالانه به ۲۵,۰۰۰ نفر می‌رسد. در سال ۱۹۹۰ حدود ۲۰۰,۰۰۰ نفر به این کتابخانه مراجعه کرده‌اند که بیش از ۸۰۰,۰۰۰ نسخه کتاب در اختیار آنان قرار گرفته است.

این کتابخانه در جهت گسترش و شناخت بیشتر فرهنگ ملی آذربایجان نقش بسیار مهمی ایفا کرده و حضور بسیار فعالی از جهت خدمات مرجع و پاسخگویی به سؤالات ارجاع شده به آن داشته است.

سالن مطالعه کتابخانه روزانه بیش از صدها نفر را در خود گرد می‌آورد. این کتابخانه به دانشجویان، نویسندگان، مهندسان، مخترعان، متخصصان علوم مختلف، کلیه فرهنگیان، کارمندان و خدمتگزاران، و دانش‌آموزان یاری می‌دهد. کلیه آثار منتشره علوم مختلف داخل و خارج کشور در اختیار مراجعان قرار می‌گیرد.

کتابخانه دارای بخشهای متفاوتی است. در بخش «کتابهای آذربایجانی» یک نسخه از کلیه آثار منتشره به زبان ترکی آذربایجانی

کتابخانه میرزا فتحعلی آخوندزاده*

(کتابخانه دولتی جمهوری آذربایجان)

رتال جامع علوم انسانی

ا. ش. بشیرووا؛ ب. م. سفیف

ترجمه از ترکی آذربایجانی: نوشین موسوی

این کتابخانه از نظر منابع موجود در آن، ارائه خدمات، وسعت حوزه‌های مختلف موضوعی تحت پوشش، تحقیقات علمی و خدمات نشر، و به‌خصوص فعالیت‌های وسیع آن در حوزه علم کتابداری و خدمات فنی به عنوان کتابخانه مادر در این جمهوری نقش مهمی ایفا می‌کند.

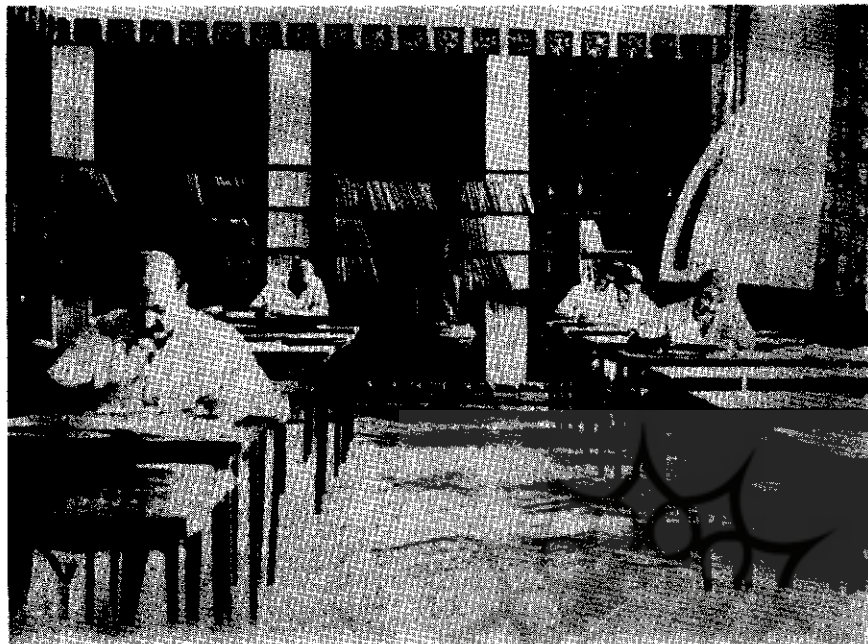
کتابخانه دولتی جمهوری آذربایجان موسوم به کتابخانه میرزا فتحعلی آخوندزاده^۱ بزرگترین کتابخانه ملی و مرجعی غنی از فرهنگ ملی جمهوری آذربایجان است. این کتابخانه از سال ۱۹۲۳ م. / ۵۱۳۰۲ ه. ش.^۲ به عنوان کتابخانه ملی و با خدمات عمومی مشغول فعالیت بوده است.

نگهداری می‌شود که خود مجموعه قابل توجهی را شامل می‌شود. همچنین کتابهای قدیمی و ارزشمندی از جمله دیوان فضولی (تبریز، ۱۸۴۹)، دیوان عاجز (تبریز، ۱۸۵۷)، تمثیلات میرزا فتحعلی آخوندزاده (تفلیس، ۱۸۵۹)، اتللو اثر شکسپیر (باکو، ۱۸۹۳)، اولین می فروش اثر لئوتولستوی (باکو، ۱۸۹۶)، و مجموعه کاملی از نشریه ملانصرالدین سالهای ۱۹۰۶-۱۹۳۰ به همراه آثار باارزش دیگری در این بخش حفظ و نگهداری می‌شود. در این بخش بیشتر از ۷۲,۰۰۰ کتاب و دیگر آثار مربوط به آذربایجان که در سایر کشورها منتشر شده است به صورت میکروفیلم و کتابشناسی موجود است.

بخش دیگر این کتابخانه «کتابهای کمیاب» را در خود نگهداری می‌کند. در این بخش آثاری چون لیست و مشخصات آدرسهای سازمانها و مراکز سال ۱۹۲۰ جمهوری آذربایجان (باکو، ۱۹۲۰)، مجموعه اسناد گردآوری شده توسط کمیسیون باستانشناسی قفقاز (تفلیس، ۱۸۶۶-۱۹۰۴، ۱۲ جلد)، تقویم اطلاعات سال ۱۸۹۷ باکو (باکو، ۱۸۹۷)، اسناد تاریخی جدید قفقاز از سال ۱۷۲۲-۱۸۰۳ (سنت پترزبورگ، ۱۸۶۹)، جنگ روسها در قفقاز و تاریخ حکومت آنها (سنت پترزبورگ، ۱۸۷۱-۱۸۸۸، ۶ جلد)، و آثار نفیس دیگری را که از جهت کیفیت و چاپ بسیار قیمتی هستند می‌توان یافت.

یکی از وظایف بسیار مهم این کتابخانه ارائه خدمت به مراجعان است. نوع خدمت به مراجعان با توجه به نیازها، نوع سؤالات، درخواستهای آنها، و حرفه و تخصص آنها انجام می‌پذیرد. در این کتابخانه «۱۳ سالن مطالعه» از جمله سالن مطالعه علوم انسانی، سالن مطالعه علوم محض و کاربردی، و سالن مطالعه ادبیات معاصر وجود دارد. همچنین سالن ۲۸۰ نفری برای استفاده دانش‌آموزان و کارگران جوان موجود است.

«بخش موسیقی» این کتابخانه با

مجموعه‌ای شامل ۱۷۵,۰۰۰ کتاب نت، بیش از ۴,۰۰۰ کتاب درباره موسیقی، ۲,۲۰۰ نشریه تخصصی، ۲۵,۰۰۰ صفحه گرامافون، و بیش از صدها نوار کاست به مرجعان و علاقه‌مندان رشته موسیقی خدمت می‌کند.

فعالیت‌های جنبی و عمومی دیگر این کتابخانه عبارتند از: برگزاری نمایشگاه، سخنرانی، دیدار و گفتگو با نویسندگان، دانشمندان، فرهنگیان، و هنرمندان، حضور فعال در گسترش ادبیات و فرهنگ میان مردم، اطلاع‌رسانی جدیدترین منابع رسیده به کتابخانه به مراجعان در کمترین زمان، شناساندن مستمر منابع مختلف موجود در مخزن کتابخانه از طریق برگزاری نمایشگاههای مختلف.

بخش «ادبیات خارجی» این کتابخانه به علاقه‌مندان زبان و ادبیات خارجی ارائه خدمت می‌کند. این بخش بیش از ۳۱۴,۰۰۰ کتاب به زبانهای انگلیسی، آلمانی، فرانسوی، ترکی (استانبولی)، فارسی، اسپانیایی، و زبانهای دیگر را در خود جای داده است.

همچنین با ۴۹ کتابخانه و مراکز مشابه دیگر در ۲۳ کشور جهان ارتباط مداوم داشته و ۵۷ نشریه معتبر جهانی را به طور مستمر مشترک است. بعضی از آثار موجود در این بخش عبارتند از: کتاب دذه قورقود (لندن، ۱۹۷۲، انگلیسی)، خسرو و شیرین نظامی (پاریس، ۱۹۷۰، فرانسوی)، هفت پیکر نظامی (میلان، ۱۹۶۷، ایتالیایی)، آتاتورک (ترکیه، ۱۹۸۶، ترکی استانبولی)، تاریخ آذربایجان (ورشو، ۱۹۸۷، لهستانی)، فردریک بودندشتد و میرزا شفیع (هامبورگ، ۱۹۷۱، آلمانی)، اتویای توماس مور (هاوانا، ۱۹۷۴، اسپانیایی).

یکی دیگر از فعالیت‌های کتابخانه ارائه خدمت به منازل است. از طریق اشتراک با کتابخانه، کتابها و منابع دیگر در منازل به افراد امانت داده می‌شود. همچنین، امانت بین کتابخانه‌ها نیز به طور فعال انجام می‌پذیرد و از این طریق کمبود منابع دیگر جبران شده و منابع مورد نیاز خوانندگان به دست آنها می‌رسد.

بخش «مرجع» کتابخانه، با دراختیار

موضوعهای گوناگون به شکل جزوه‌هایی به طور متوسط ۶۵ صفحه‌ای در تیراژ بیش از ۱۰,۰۰۰ نسخه منتشر می‌شود. همچنین بولتنهای مخصوص درباره موضوعهای علمی، آذربایجان‌شناسی، فرهنگ، ادبیات، و هنر آذربایجان منتشر می‌کند.

آدرس کتابخانه: جمهوری آذربایجان، باکو، کوچه خاقانی، شماره ۲۹. کد پستی ۳۷۰۶۰۱. تلفن ۹۳۴۰۰۳، ۹۳۶۴۰۳.

توضیحات:

1. Z. BISHARA, D. M. GONJES. "AZERBAIJAN POSTALMARKETS".
 2. M. ALIYEV, ANNA ROBERT KHAFERALI, B. KHAFERALI.
 3. M. ALIYEV, ANNA ROBERT KHAFERALI, B. KHAFERALI.
 4. M. ALIYEV, ANNA ROBERT KHAFERALI, B. KHAFERALI.
 ۲. میرزا فتحعلی آخوندزاده (۱۲۹۵-۱۳۲۸ ه. ق.)، نویسنده و شاعر آذربایجانی است که به دلیل سرپرستی و تعلیم و تربیت وی توسط عموی مادرش به نام آخوند ملا علی اصغر بعدها به نام آخوندزاده (آخوندوف) شهرت یافت. او به زبانهای ترکی، فارسی، عربی، و روسی تسلطی کامل داشت و نمایشنامه‌های متعدد کمدی-انتقادی به زبان ترکی نوشت و در تفلیس به روی صحنه آورد. وی در راه ورود هنر تئاتر به ایران و بیدارسازی ملت از فساد دستگاههای اداری و مبارزه با جهل و خرافات و استبداد حکمرانان از طریق فعالیتها و آثارش تلاشهای فراوانی نمود. او در سن شصت و هفت سالگی در تفلیس درگذشت (شورای کتاب کودک، فرهنگنامه کودکان و نوجوانان [تهران: شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه کودکان و نوجوانان، ۱۳۷۱] جلد ۱، ذیل کلمه.

۳. تطبیق تاریخها بر اساس: احمد بیرشک، گاهنامه تطبیقی سه هزار ساله (تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۷) صورت گرفته است.

میان سایر کتابخانه‌ها را به عهده داشته و از جهت خدمات فنی به کلیه کتابخانه‌های دیگر در شهرها، منطقه‌ها، و روستاها سرویس می‌دهد. بخش «خدمات فنی» این کتابخانه با دراختیار داشتن منابع و ابزار کار مخصوص کتابخانه‌ها، آثار مختلفی درباره علم کتابداری تهیه می‌کند. دست‌اندرکاران این بخش با حضور در کتابخانه‌های شهری، منطقه‌ای، و روستای و ارائه سخنرانیها، سمینارها، و مشاوره‌های مختلف در جهت رشد بیشتر کتابخانه‌ها از نظر علمی و فنی فعالیت می‌کنند.

بخش «تحقیقات علمی» درباره شیوه‌های بهتر ارائه خدمت به مراجعان، نحوه روزآمد کردن هرچه بیشتر منابع، و مسائل مربوطه را بررسی و تحقیق می‌کند.

بخش «چاپ و نشر» کتابخانه، با انتشار آثار مختلف از جمله چکیده تحقیقات علمی، منابع راهنما، منابع اطلاع‌رسانی، و کتابشناسیهای مختلف فعالیت می‌کند. در چاپخانه این کتابخانه سالانه آثار مختلفی در

داشتن منابعی مثل دایرةالمعارفها، فرهنگها، سالنامه‌ها، کتابهای معلومات عمومی، منابع مرجع تخصصی، کتابشناسیها، به همراه بخش تهیه کتابشناسیهای مختلف امکان تحقیق و پژوهش کاملی را دراختیار مراجعان قرار می‌دهد.

بخش «آذربایجان‌شناسی و کتابشناسی ملی» این کتابخانه نیز به علاقه‌مندان موضوعهای مختلف وابسته به آذربایجان خدمت می‌کند. این بخش با مجموعه ۵۹ عنوان روزنامه و ۴۷ مجله به ارائه جدیدترین اطلاعات در این باره می‌پردازد.

این کتابخانه از نظر موضوعهای هنر و فرهنگ، مرکز اطلاع‌رسانی این جمهوری محسوب می‌شود. لذا، به مراکز و آموزشگاههای این رشته‌ها، مدرسان و متخصصان این امر به طور منظم با منابع موجود خود ارائه خدمت می‌کند.

کتابخانه دولتی آذربایجان با عنوان میرزا فتحعلی آخوندزاده یک کتابخانه علمی و سازمان‌یافته است که نقش رهبری و هماهنگی